

Zdravý životní styl dobrovolné a ekonomické nástroje k ochraně zdraví

Jana Dudová

Pojem

- Udržitelný přístup k životu
- Výchova, vzdělání
- Vazba na zdravou výživu a zdravé bydlení, pohyb
- Lékařská péče
- Omezení stresu.....

Ekologicky šetrný přístup jako nástroj k ochraně zdraví

- Nástroje přímé regulace
- Nástroje dobrovolné
- Nástroje informační
- Nástroje ekonomické

Dobrovolné nástroje

- Používání dobrovolných environmentálních aktivit - jejich preventivní zaměření vede k ozdravení životního prostředí a značně přispívá k realizaci udržitelné výroby i spotřeby tzn. k realizaci udržitelného rozvoje.

-
- Dobrovolné environmentální dohody
  - EMAS (Systém environmentálního řízení a auditu, resp. systém environmentálního managementu zaváděný dle ISO 14001)
  - Environmentální manažerské účetnictví (zkratka EMA)
  - Environmentální prohlášení
  - Metoda LCA nebo-li posuzování životního cyklu (Life-Cycle Assessment),
  - Program environmentálního značení typu (ekolabeling, ekoznačení)

Český Národní program označování výrobků ochrannou známkou „Ekologicky šetrný výrobek“

- Ekoznačka je na základě licenční smlouvy udělována těm produktům, které splní všechny podmínky dané příslušnou směrnicí a vztahuje se hlavně na spotřební zboží. Garantem programu je Ministerstvo životního prostředí ČR a výkonným orgánem Česká informační agentura ŽP – CENIA – www.cenia.cz

- Právo používat ochranou známkou „Ekologicky šetrný výrobek“ propůjčuje svým rozhodnutím a podpisem příslušného certifikátu ministr životního prostředí. Splnění kritérií a postupů, stanovených pro jednotlivé výrobní kategorie směrnicemi ministerstva životního prostředí, je základní podmínkou.

„Ekologicky šetrný výrobek“

- věrohodná a srozumitelná informace o provedeném ekologickém hodnocení výrobku a o jeho vlastnostech,
- snadnější orientace v široké škále téměř rovnocenných výrobků, především spotřebního charakteru,
- státní garance minimalizace nepříznivých vlivů na životní prostředí
- u označeného výrobku minimalizace negativních vlivů na zdraví spotřebitele (např. riziko vzniku alergické reakce apod.),
- poptávka po ekologicky šetrných výrobcích?

Ekologické zemědělství

Legislativa, kontrola a certifikace

- **NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 834/2007**
ze dne 28. června 2007
o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
(Nařízení Komise (ES) č. 889/2008
Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008)
- zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství
- Dohledem nad dodržováním zákona byla MZe pověřena kontrolní organizace Kontrola ekologického zemědělství (KEZ) o.p.s., která zároveň provádí osvědčování bioproduktů a biopotravin. KEZ o.p.s. je akreditována jako kontrolní a certifikační organizace u Českého institutu pro akreditaci.

Ekonomické nástroje a zdravý životní styl

- Daně, poplatky, cla, podpory....
- Ve vztahu k environmentálním aktivitám, ke zdraví přímo ne (vyjma regulačních poplatků), výhledově vyšší mýtné u těžkých kamionů (poplatek za hluk)...

Nástroje přímé regulace

- Práva a povinnosti
- Stanovení limitů
- Sankce
- **Přestupkový zákon - z. 251/2016 Sb.**
- **Správní řád - z. 500/2004 Sb.**

- Příklad: § 33 zákona o EZ : fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že **v rozporu s tímto zákonem nebo předpisy EU** použije na obalu, v reklamě nebo obchodních dokumentech zemědělských surovin, potravin, krmiv nebo krmných směsí, krmných surovin, doplňkových krmiv, doplňkových látek, premixů nebo rozmnožovacího materiálu, **jakýkoliv odkaz na ekologické zemědělství, zejména s použitím slov ekologický nebo biologický nebo jejich odvozených slov "eko" nebo "bio"**.

- **Zákon č. 634/1992 Sb., na ochranu spotřebitele (ZOS) § 18b**
ZOS ve vazbě na § 24/1 e) ZOS – sankce až 3.000.000 Kč

Praktický příklad

Pan D. se zabývá výrobou a prodejem biopotravin rostlinného i živočišného původu.

- Jaké podmínky musí de lege lata splňovat?
- Zabývejte se možným postihem pana D. v případě, pokud by biopotravina svým složením a kvalitou neodpovídala zákonem stanoveným požadavkům.
- Naznačte právní postup v případě, pokud by v biopotravinách byl zaznamenán výskyt geneticky modifikovaných organismů (GMO), které se do potraviny mohly dostat z nedalekého pole s kukuřicí, které obhospodařuje třetí osoba.

Vybrané problematické nástroje přímé regulace

Vakcinace

- Úmluva o biomedicíně
- Ústava – Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví - § 46 odst. 1 a 4 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- Vyhláška č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem

Praktický příklad

- **Manželé C. se rozhodli, že nenechají své děti očkovat. Mají obavy z nežádoucích vedlejších účinků.**

a) Je tento postup legální? Vysvětlete.

b) Zabývejte se možnými odpovědnostními vztahy pro případ, že neočkované dítě přenese životu nebezpečné onemocnění na další děti (např. v případě černého kašle může být výjimečně tato nemoc přenosná i na děti, které se podrobily očkování).

Vybraná judikatura

- NSS: odpůrce povinného očkování dětí nelze trestat pokutami za přestupky - sp. zn. 3 Ads 42/2010)
- Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 449/06 -sp. zn. III. ÚS 449/06: **právo člověka rozhodovat o sobě v otázkách vlastního zdraví musí končit tam, kde dotyčná osoba ohrožuje nebo může ohrozit jiné osoby**, které s ní přijdou nebo mohou přijít do styku.' Jádrem sporu je totiž nalezení hranice, kdy stěžovatel ostatní potencionálně ohrožuje. U předmětných třech očkování – polio, tetanus, HB – je potencionální riziko ohrožení veřejnosti tak malé (resp. žádné), že případné odepření očkování se zodpovědností či nezodpovědností rodičů nemá co dočinění.“
- Podle ÚS mohou úřady a soudy rozhodnout, že v individuálních případech nebude povinné očkování dítěte vymáháno pokutami.
- **Autonomie rodičů při rozhodování o zdravotnických zákrocích vůči jejich dětem není absolutní**, ale naopak může být omezena, a to i tehdy, pokud rodiče nesouhlasí se zdravotnickým zákrokem z náboženských důvodů (viz nález sp. zn. III. ÚS 459/03).

-
- Úmluva o biomedicíně: jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví je možno provést pouze za podmínky, že k němu dotčená osoba poskytla svobodný a informovaný souhlas (viz čl. 5 Úmluvy). U nezletilých osob je tento souhlas poskytován zákonnými zástupci.
  - čl. 32 odst. 4 LZPS: péče o děti a jejich výchova je právem rodičů.

Evropský soud pro lidská práva (ESLP) duben 2021

- **ESLP zamítl stížnosti šesti českých rodičů, kteří se na něj obrátili kvůli povinnému očkování dětí. Velký senát označil nastavení povinného očkování v České republice za adekvátní a uzavřel, že kromě základních práv má člověk i základní povinnosti a odpovědnost vůči druhým. Vyzdvihl tak důležitost sociální solidarity ve společnosti.**
- *Vavříčka a ostatní proti České republice:*
šestice rodičů se obrátila na ESLP, kde namítala, že stát nepřiměřeně zasáhl do jejich práv, když jim za nenaočkování dětí uložil pokutu nebo jejich děti nepřijal do mateřských škol. Takový postup je dle jejich názoru v rozporu s právem na respektování soukromého života, s právem na svobodu myšlení a s právem jejich dětí na přístup ke vzdělání.

Očkování dle ZOVZ

- § 46/1 ZOVZ: „fyzická osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt, cizinec, jemuž byl povolen trvalý pobyt, cizinec, který je oprávněn k trvalému pobytu na území České republiky, a dále cizinec, jemuž byl povolen přechodný pobyt na území České republiky na dobu delší než 90 dnů nebo je oprávněn na území České republiky pobývat po dobu delší než 90 dnů, jsou povinni podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování.“
- § 46/4 ZOVZ: pokud jde o osobu, která nedovršila 15-ti let věku, odpovídá za splnění jejích povinností stanovených v odstavci jedna její zákonný zástupce.

Očkování dle ZOVZ

- Poskytovatel služby péče o dítě v dětské skupině a dále právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která provozuje v provozovně živnost, v jejíž náplni je péče o děti do 3 let věku nebo výchova dětí nad 3 roky věku v předškolních zařízeních, nebo mateřská škola, s výjimkou zařízení uvedených v § 46 odst. 4 větě druhé a zařízení, do nichž je docházka povinná, **mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro kontraindikaci. Doklad o provedení pravidelného očkování nebo doklad o tom, že je dítě proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro kontraindikaci, vydá poskytovatel zdravotních služeb.**

Očkování - sankce

- § 92k ZOVZ poskytovatelé zdravotních služeb, služeb péče o dítě, zařízení dle § 46 odst. 4 ZOVZ
- **§ 92k/4: Poskytovatel služby péče o dítě v dětské skupině, mateřská škola, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba jako osoba uvedená v § 50 se dopustí přestupku tím, že přijetím umožňuje dítěti, které se nepodrobilo stanovenému pravidelnému očkování nebo nemá doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro kontraindikaci, docházku do zařízení. Pokuta až do výše 500.000,- Kč.**

Evidence očkování dětská skupina

- Vyhláška č. 247/2014 Sb. (§ 11 - dětská skupina) - poskytovatel je povinen vést za účelem zajištění kvality poskytované péče, provozních a organizačních záležitostí poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a pro účely kontroly podmínek poskytování **péče m.j. údaj o tom, že se dítě podrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo že je proti nákaze imunní anebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci** – sankce za přešůpek 20.000 Kč.

Odpořednost za řkodu - ořkování

- **Zákon ř. I I 6/2020 Sb., o náhradě újmy způsobené povinným ořkováním**
- Tento zákon upravuje podmínky, za nichř **stát nahradí újmu způsobenou povinným ořkováním podle zákona o ochraně veřejného zdraví**
- dojde-li následkem povinného ořkování k zvlášť závažnému ublíření na zdraví ořkovaného, vytrpěné bolesti, ztrátu na vřdělku a ztíření společenského uplatnění způsobené povinným ořkováním. V takovém případě **stát hradí téř účelně vynaložené náklady spojené s péří o zdraví ořkovaného, s péří o jeho osobu nebo jeho domácnost tomu, kdo je vynalořil.** Stát poskytne náhradu osobě blízké ořkovanému za duřevní útrapy, dojde-li následkem povinného ořkování k usmrcení nebo zvlášť závažnému ublíření na zdraví ořkovaného.

Problematická aplikace některých léčebných praktik

Pěstování konopí

- § 284 trestního zákoníku o přechovávání omamné psychotropní látky a jedu stanoví, že kdo neoprávněně **pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí**, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- Ustanovení § 285 trestního zákoníku o nedovoleném pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku stanoví, že kdo neoprávněně **pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí**, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Technické konopí versus konopí s THC

- Technické konopí rozlišuje od marihuany **obsah THC**. Je to hlavní psychoaktivní komponent a díky svému statutu se jedná o „nedovolenou látku“.
- **rámec THC v technickém konopí je 0,2-0,3%**
- **Konopí pro léčebné použití, konopí extrakt a tinktura** jsou látky zařazené do přílohy č. I nařízení vlády č. 463/2013 Sb. **Mohou být použity** k terapeutickým, vědeckým, veterinárním účelům nebo i k jiným účelům **na základě povolení Ministerstva zdravotnictví**. „Jiné účely“ pouze v souvislosti se smyslem zákona o návykových látkách a mezinárodních Úmluv z oblasti omamných a psychotropních látek, nikoliv „jakékoliv účely“.

Kontrola

- **Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF)** zajišťuje vydávání licencí pro dovoz osiva konopí a konopí setého ze třetích zemí (technického), zajišťuje oblast přímých plateb pěstitelům konopí a kontrolu souvisejících podmínek.
- **Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ)** zajišťuje oblast uvádění rozmnožovacího materiálu do oběhu a oblast použití konopí setého v krmivech.
- **Státní agentura pro konopí pro léčebné použití** - předepisování, výdej a použití konopí se řídí vyhláškou č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití.
- **Národní protidrogová centrála SKPV je složkou Policie ČR**
- **Státní ústav pro kontrolu léčiv - SÚKL**

Praktický příklad

Paní B. trpí nejrůznějšími alergiemi. Léčitel jí doporučil užívat v malých léčebných dávkách konopí. Paní B. si pro vlastní potřebu začala tuto rostlinu pěstovat na své zahrádce.

- Je tento postup legální? Vysvětlete.
- Zabývejte se případnými odpovědnostními vztahy, pokud by paní B. poskytla tyto své výpěstky dalším osobám.

Z. 167/1998 Sb., o návykových látkách

- Zakazuje se pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí (rod Cannabis), které mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, s výjimkou pěstování na základě licence udělené podle tohoto zákona; zákaz se nevztahuje na pěstování odrůd rostliny konopí (rod Cannabis) pro výzkumné účely, pro šlechtění nových odrůd a pro zachování genetické rozmanitosti vědeckými a výzkumnými pracovišti zřízenými zákonem nebo státem vymezené v povolení k zacházení... (§ 24/1 a)

Sankce 15.000,- Kč

- **Ohlašovací povinnost osob pěstujících mák setý nebo konopí:** Osoby pěstující mák setý nebo konopí na celkové ploše větší než 100 m² jsou povinny předat hlášení místně příslušnému celnímu úřadu podle místa pěstování, písemně nebo v elektronické podobě. Sankce 100.000,- Kč.

Z. o návykových látkách - § 24a

- Pěstovat konopí pro léčebné použití může jen taková právnická nebo podnikající fyzická osoba, které byla k této činnosti udělena licence Státním ústavem pro kontrolu léčiv. Držitel licence může pěstování konopí pro léčebné použití zahájit, jen pokud má uděleno povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky.
- Licence může být udělena pouze dodavateli vybranému v zadávacím řízení, které provede Státní ústav pro kontrolu léčiv podle zákona o zadávání veřejných zakázek.
- <https://growmart.cz/pestovat-marihuanu-je-legalni-rozhodl-soud/>

Množství omamné látky větší než malé ???

- **Nařízení vlády 455/2009 Sb.**, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku: Rostliny konopí (*Cannabis sp.*) - všechny druhy a odrůdy, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů v kvetoucím nebo plodonosném vrcholíku rostliny konopí (s výjimkou zrn) včetně listů – v množství více než 5 – zrušeno nálezem ÚS.
- **Nález Ústavního soud ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20**: určit jaké množství omamné látky je větší než malé a tím stanovit hranici trestnosti, může pouze zákon (ne podzákonný právní předpis). Jaké množství je již trestné by tak v budoucnu měly určovat obecné soudy.

Konopná látka jako léčebný produkt

- § 287 TZ – trestný čin šíření toxikomanie:
„Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.“

Zdravý životní styl versus nekalosoutěžní jednání

- Nekalá soutěž
- Nekalá reklama
- **§ 2976 OZ: Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.**
- Problematická propagace zdravých potravin a doplňků stravy vč. výrobků a služeb podporujících zdraví

Trestní zákoník

- TČ dle § 248 TZ: kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí klamavého označování zboží a služeb, a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Další případy ve vazbě na ochranu zdraví dětí a mladistvých

- **Z. 65/2017 Sb., o ochraně před škodlivými účinky návykových látek (protikuřácký z.)** - Zakazuje se prodávat tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření a elektronické cigarety
  - ve zdravotnickém zařízení a v prostorech souvisejících s jeho provozem,
  - ve škole a školském zařízení,
  - v zařízení sociálně-právní ochrany dětí, v provozovně, kde je provozována živnost, jejímž předmětem je péče o děti do 3 let, v prostoru, kde je poskytována služba péče o dítě v dětské skupině, nebo v zařízení, kde je uskutečňována mimoškolní výchova a vzdělávání, nezařazeném do rejstříku škol a školských zařízení,
  - **na akci určené pro osoby mladší 18 let,**
  - v dopravním prostředku určeném pro veřejnou hromadnou dopravu osob, s výjimkou dopravního prostředku letecké dopravy,
  - **v prodejně s převažujícím sortimentem zboží určeného pro osoby mladší 18 let.**

Protikuřácký zákon - kontrola

- obec v přenesené působnosti,
- orgán ochrany veřejného zdraví,
- Česká obchodní inspekce,
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce,
- Česká školní inspekce,
- Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce